Nordens mätare av Gullander = http://www.fjarilar.se

Gullander, B. 2004. Nordens mätare. – Internetpublicerad av Svenska naturskyddsförningen på www.snf.se eller http://www.fjarilar.se.

Många har sett och flitigt använt Bertil Gullanders tre fjärilsböcker om dagfjärilar, svärmare och spinnare samt nattflyn som gavs ut 1959-1971. Ända sedan jag som grabb började använda dem har jag saknat den felande delen om mätarna. Nu finns den genom SNFs försorg publicerad på nätet: http://www.fjarilar.se. Totalt är det 345 arter av mätare i Norden, varav drygt 320 påträffats i Sverige, som presenteras uppdelat på 18 ”sidor”. Även larver för många (de flesta?) arter finns med.

Det finns visserligen vissa möjligheter att bestämma mätare, antingen genom Svenska fjärilar av Nordström m.fl. (1941) eller genom mer avancerad litteratur, där det senaste tillskottet recenseras på sid 199 i detta häfte av Entomologisk Tidskrift. Men en samlad enkel publikation saknas.

Det var tänkt att mätarna skulle ha kommit ut som del 4 i Gullanders serie och han hade gjort både illustrationer och texter. Men boken gavs aldrig ut och vid Bertil Gullanders bortgång 1999 skänktes det färdiga materialet till SNF av sonen Bertil Gullander. En bokutgivning var ett tag på tal men till slut beslutades att publicera materialet på webben.

Om man ska ge sig till att tycka om projektet så är det utmärkt att detta material kommer ut så att det kan användas. Dock har jag själv svårt för att ta till mig nätpublicerad information rent generellt, vilket till stor del kanske kan skyllas på en allmänt teknikkonservativ läggning - Vad går upp emot att sjunka bak i en fåtölj och bläddra lite kravlöst i en bilderbok? Inte nätklickning, tycker jag! Men denna gång är nog problemet lite större än vad som ryms inom min konservatism. Mina exemplar av Gullanders tre böcker är nämligen ganska nötta efter expeditioner ut i fält. De har använts vid ”fjärilskådning”, dvs fjärilsintresse som inte innebär omaket att behöva ta död på, släpa hem och preparera djuren. Jag tror inte någon kommer ta med datorn ut för att klicka fram någon mätare, även om det går att ordna aldrig så sladdlösa uppkopplingar.

Å andra sidan är mätarna en betydligt mer svårbemästrad grupp än dagfjärilarna, vilket gör att fältboken trots allt kanske inte vore lika användbar. Man är tvungen att ta hem arter inom vissa grupper för att göra en säker bestämning. Men eftersom åtminstone mitt datafönster enbart visar tre arter åt gången är det likafullt svårt att få en översikt över arterna. Vet man inte ungefär var i mätarsystematiken en art hör hemma så får man bläddra länge (om man inte har tur). En inledande handledning för att veta vilken av de 18 nätsidorna man ska ge sig in på skulle ha varit till stor hjälp. I en bilderbok är behovet av en sådan inledning mindre eftersom man kan snabbläddra för att hitta en sida med arter som någorlunda liknar det man vill ha bestämt.

En sak som alltid saknats i Gullanders böcker är en liten text om vilka karaktärer som är viktiga för att känna igen arterna. Om man enbart jämför teckningar av snarlika arter kanske man fäster uppmärksamheten på karaktärer som egentligen inte alls skiljer arterna åt. Detta blir extra kritiskt för vissa grupper av mätare, t.ex. malmätarna (sl. *Eupithecia*), som även brukar vålla experterna visst huvudbry.

Bestämningslitteraturen har utvecklats mycket sedan 1960-talet, då Gullanders serie började ges ut. Det är mycket tydligt bland fågelböckerna, som hela tiden har förbättrats, både vad gäller text och illustrationskvalité. Och att bestämma kritiska mätargrupper med enbart bilder på arterna är kanske inte möjligt? Detta kanske är anledningen att man beslutade sig för att inte ge ut mätarna som bok. Fast jag tycker det är synd. Många mätararter är karaktäristiska och jag hade gärna haft en sån här bok, trots vissa invändningar ovan. Men en internetsajt är betydligt bättre än ingenting och för den som har dator enkelt och billigt tillgänglig. Jag får hoppas att den omtalade nationalnyckeln blir den fälthjälp jag önskar.

Mats Jonsell